

beze stopy zmizelo. Bylo by zajímavé zjistit, čím by v průběhu hnízdění ptáci přikrývali snůšku v nepřítomnosti na hnízdě, což je shodnou biologickou vlastností všech našich potápek. Všechny popsané případy neobvyklého hnízdění v člověkem pozmeněném životním prostředí byly ovlivněny velice příznivými faktory trofickými pro ptáky samé. U labutě velké to bylo pravidelné krmení lidmi a školní mládeží, u lisky černé a potápky malé odpadní vody z porážek drůbeže.

Literatura:

- Sládek, J., 1964: Drotené hnízda hrdličky zahradnej (*Streptopelia decaocto* Friv.). Zoologické listy 1.
- Piechocki, R., : Über ungewöhnliches nestbaum Material und das Vorkommen eines Zwerggeleges beim der Turkentaube (*Streptopelia decaocto* Friv.). Beiträge z. Vogelkunde 3
- Jirsík, Jos., 1955: Naši pěvci, Praha
- Hudec, K. a Černý, W. : Fauna ČSSR - Ptáci 1. Praha
- Demennějev, G. P. - Gladkov, H. N., 1952: Pticy Sovetskogo Sojuza. Moskva
- Gotzman, J., - Jabłoński, B., 1970: Gnízda naszych ptakow. Varšava.

Drozd cvrčala (*Turdus iliacus*) v severovýchodních Čechách
Jiří Flousek, Vrchlabí

Drozd cvrčala patří mezi druhy ptáků, s jejichž výskytem na území Československa se v posledních letech můžeme setkat stále častěji. Opomineme-li předválečné, ne vždy věrohodné údaje, podařilo se po řadě pozorování jednotlivých ptáků v hnízdním období (Miles 1969, 1975) plně prokázat hnízdění cvrčaly v ČSR až v roce 1970 na území východních Čech (Miles a Konopka 1972). Od té doby stále přibývá zpráv o předpokládaném nebo doloženém hnízdění i z jiných oblastí Čech (Třeboňsko - Ševčík 1982, Šumava - Janda in verb., a další - Hudec 1983). V mimohnízdním období můžeme cvrčaly pravidelně zastihnout v průběhu jarního a podzimního tahu, tj. především březem až dubem a říjen až listopad. Pozorování z jiných měsíců jsou vzácná, zimní nálezy z území ČSR zcela vyjimečné (Hudec l.c.).

Předložený příspěvek, který je výsledkem pravidelného sledování výskytu drozda cvrčaly v širším okolí Hronova (NA) v letech 1973-80 (s výjimkou roku 1979) a ve Vrchlabí (TU) v letech 1983-84, doplňuje především údaje o zimních nálezech uvedeného druhu na našem území.

Cvrčala se ve sledované oblasti objevovala pravidelně při jarním průtahu v březnu, dubnu a prvních dnech května (obr. 1). Vyjimečný byl rok 1975, kdy se cvrčaly vyskytovaly v okolí Hronova v lednu a v měsících pravidelného jarního tahu už nebyly pozorovány. Některá zastižení koncem dubna a v první polovině května již naznačovala možné hnízdění (nosení hnízdního materiálu). Konkrétní doklad o hnízdění však nebyl získán. Z hlediska hnízdění je zajímavé i jediné pozorování (srpen 1981). Současně však nelze vyloučit ani možnost předdiletové potulky exempláře, který hnízdil mimo území našeho státu.

V období podzimního tahu nebyly cvrčaly zastiženy v okolí Hronova a s výjimkou jediného pozorování ani ve Vrchlabí, přestože v Krkonoších jsem zaznamenal jejich pravidelný tah přes vrcholové partie během září a října.

Časově delší zimní výskyt početných hejn souvisel s extrémním počasím na začátku zimy (prosinec 1975, prosinec a začátek ledna 1976/77 a 1982/83), kdy se teploty pohybovaly kolem 0° C a většina území byla bez sněhové pokrývky. Cvrčaly proto nacházely vyhovující podmínky k přezimování mnohem více na sever než jsou jejich klasická zimoviště. Prudké zvraty v počasí (náhlý pokles teploty, časté sněžení) během ledna však donutily zimující cvrčaly k okamžitému odletu a další ptáci se objevili až v období jarního tahu (obr. 1).

Významnější pozorování, především z období mezi pravidelným jarním a podzimním průtahem :

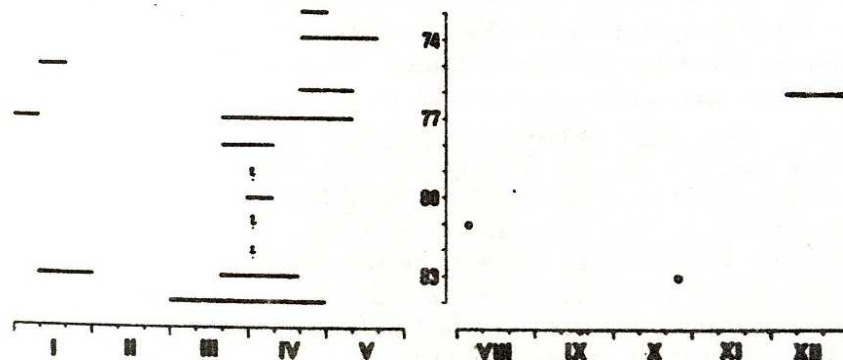
- 28. 4. 1973 - 2 ex. s hnízdním materiálem v rozvolněném smrkovém lese Broumovských stěn, Lhota u Machova (NA),
- 17. 5. 1974 - 1 ex. pravidelně zaletující s hnízdním materiálem do mladého modřínového porostu (následující pozorování negativní), Hronov,
- leden 1975 - opakovaná pozorování hejna cca 25 ex., Hronov,
- 25. 4. - 2. 5. 1976 - 2 ex. při sběru potravy a přeletech s hnízdním materiálem, Hronov (lokalita jako v roce 1974),
- 11. 12. 1976 - 8. 1. 1977 - opakovaná pozorování smíšených hejn (30 - 100 ex. cvrčal, 20 - 65 ex. kvičal), Hronov,
- 8. 5. 1977 - 1 ex. na louce, Velké Petrovice (NA),
- 9. 8. 1981 - 1 ex. v hustém podrostu listnatého lesa, Ratibořické údolí u České Skalice (NA),
- leden 1983 - pravidelný výskyt větších hejn (až 580 ex. na transektu 5 km), Vrchlabí,
- duben 1983 - pár v kolonii hnízdicích kvičal (hnízdění neprokázáno), Vrchlabí,

Rozhodujícím podnětem pro sepsání uvedeného příspěvku bylo přečtení příslušné kapitoly v třetím dílu Fauny ČSSR - Ptáci (Hudec l. c.). Řada zimních pozorování cvrčal na území východních Čech totiž mohla vyplnit mezery v tak významném a

dlouho očekávaném díle, kdyby ovšem "bezpečně" neležela pouze na stránkách terénního zápisníku. A proto bych chtěl tímto článkem vyprovokovat další ornitology, kteří mají ve svých záznamech jistě cenná pozorování, která by po publikování, a tedy zpřístupnění širšímu okruhu amatérů i odborníků, mohla rozšířit a doplnit znalosti o avifauně ČSSR.

Literatura:

Hudec, K. (Ed.), 1983: Fauna ČSSR. Ptáci 3. - Praha.
 Miles, P., 1969: Výskyt drozda cvrčaly (*Turdus iliacus* L.) v jarních měsících v Podkrkonoší. - Opera Corcontica, 6: 167-171.
 Miles, P., 1975: Ptactvo Krkonoš. - Ms. (kand. dis. práce, knihovna ÚVO ČSAV Brno).
 Miles, P., Konopka, J., 1972: Hnízdění drozdů cvrčal (*Turdus iliacus* L.) v Krkonoších a v Jizerských horách. - Sbor. Severočeského muzea Liberec, 4: 41-44.
 Ševčík, J., 1982: Hnízdění cvrčaly (*Turdus iliacus* L., 1766) na Třeboňsku. - Sbor. Jihočeského muzea České Budějovice, přír. vědy, 22: 33-34.

Obr. 1 - Výskyt drozda cvrčaly na sledovaném území v jednotlivých měsících let 1973 až 1984 (úsečky - souhrn více pozorování ve vyznačeném časovém úseku; body - jednotlivá pozorování)